

Výzva k obnovení rovného přístupu občanů České republiky k doplatku na bydlení

Vláda v současnosti přijímá řadu opatření směřujících k udržení pracovních míst. Přesto lze předpokládat, že část pracovních míst bude buď utlumena, nebo zanikne, a skokově se tak zvýší počet osob bez dostatečného příjmu. Tito lidé budou odkázáni na sociální dávky, přičemž flexibilita celého systému bude klíčová pro stabilizaci jejich situace, zejména bydlení.

Jednou z dávek, která tuto základní ochranu umožňuje, je doplatek na bydlení. V řadě obcí ovšem jeho využití není možné, protože celé obce nebo jejich podstatné části byly označeny za oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů, a dávku zde nelze vyplácet.

Touto výzvou chceme poukázat na hrozbu spojenou s tímto omezením pro osoby nově žádající o doplatek na bydlení v souvislosti s dopady výskytu COVID-19. Chceme apelovat na kompetentní orgány, aby zvážily zrušení opatření, kterými byla tato bariéra v přístupu k podpoře v bydlení zavedena.

Udržet si bydlení je předpokladem pro překonání krize

V českém systému sociálních dávek je velký důraz kladen na podporu udržení bydlení, protože stabilní bydlení je základem a podmínkou pro řešení nepříznivé situace a plnohodnotného zapojení do běžných ekonomických a sociálních aktivit.

Platí to o to silněji v současné situaci, kdy se vlády i celé společnosti snaží vypořádat s pandemií nákazy COVID-19. Bydlení je podmínkou a předpokladem úspěšnosti tohoto snažení.

Doplatek na bydlení – nástroj pro udržení bydlení při poklesu příjmu

Sociální systém zná dvě standardní dávky zaměřené na stabilizaci bydlení – příspěvek na bydlení v systému státní sociální podpory, který je méně flexibilní a cílí na [dlouhodobou podporu](#), a doplatek na bydlení v systému pomoci v hmotné nouzi.

Dávky v systému pomoci v hmotné nouzi jsou konstruovány specificky pro situace nenadálé ztráty příjmu. Jsou schopny pružně zareagovat a zajistit žadatelům o sociální pomoc nezbytné minimum pro přežití. Jako dávka pomoci v hmotné nouzi je tedy doplatek na bydlení, na rozdíl od příspěvku na bydlení, klíčový v případě potřeby rychle reagovat na kritickou situaci a eliminovat riziko ztráty bydlení při náhlém poklesu příjmu domácnosti – a proto je velmi podstatný v současné situaci.

Proč to funguje jen někde?

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“) obsahuje v odstavci 9 paragrafu 33 závazný pokyn pro krajské pobočky Úřadu práce ČR, aby nepřiznávaly nárok na doplatek na bydlení v místech, kde samospráva navrhla

a pověřený obecní úřad rozhodl o vyhlášení **oblastí se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů (tzv. bezdoplatkové zóny)**.

Netýká se to domácností, které v daných oblastech bydlí a dávku čerpají v době před vyhlášením příslušného opatření obecné povahy. Týkat se to však bude lidí, kteří ve stejném domě, ulici, čtvrti nebo dokonce celé obci, které jsou nyní „bezdoplatkovou zónou“, bydlí, dávku dosud nevyužívali, ale teď by ji pro udržení svého bydlení nutně potřebovali.

Tato opatření jsou v současnosti vyhlášena zhruba [ve stovce obcí](#).

Doplatek na bydlení v situaci pandemie COVID-19

Je pravděpodobné, že řada domácností se v důsledku ztráty zaměstnání či jiné výdělečné činnosti ocitne v situaci akutní hmotné nouze.

Pokud je v obci, nebo její části vyhlášena „bezdoplatková zóna“, dopadne to na všechny osoby, které by zde chtěly nově žádat o sociální dávku doplatek na bydlení. To znamená, že v těchto obcích nikdo, kdo v důsledku ekonomických dopadů opatření proti šíření nákazy COVID-19 ztratí zdroj příjmů a ocitne se v situaci hmotné nouze, nebude mít možnost získat rychlou sociální pomoc státu určenou k udržení bydlení prostřednictvím doplatku na bydlení.

Nemožnost využít doplatek na bydlení jako flexibilního nástroje podpory zvýší míru zadlužení a ve svém důsledku i míru ohrožení ztrátou bydlení. Ve svých efektech pak pravděpodobně prohloubí sociální propad domácností, zhorší vyhlídky na obnovu jejich sociálního statusu. V neposlední řadě může i ztížit realizaci epidemiologických opatření v dané lokalitě nebo regionu s ohledem na to, že nejvyšší koncentrace těchto oblastí „zákazu“ doplatku na bydlení je v Ústeckém kraji, následovaném krajem Moravskoslezským.

Výzva pro obce, pověřené obecní úřady, krajské úřady a Ministerstvo vnitra

V současné situaci považujeme místní omezení přístupu obyvatel zhruba stovky dotčených obcí v ČR k nástroji, který jim může pomoci překonat mimořádnou situaci a předejít ztrátě jejich bydlení, za škodlivé a odporující celospolečenským zájmům.

Proto vyzýváme:

- **obce**, které v období od 1. 6. 2017 využily možnosti požádat pověřený obecní úřad o vyhlášení oblastí se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů podle § 33d zákona o pomoci v hmotné nouzi, aby nyní v zájmu uspokojování potřeby bydlení svých obyvatel podle § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, požádaly tentýž obecní úřad o její zrušení.
- **pověřené obecní úřady**, které v souladu s § 33d zákona o pomoci v hmotné nouzi vyhlásily oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů, vyzvaly ze své úřední činnosti obce, které o vydání opatření obecné povahy požádaly, k přezkoumání situace v dotčených oblastech v souvislosti se situací vyvolanou šířením COVID-19, a aby v případě podání žádosti o zrušení postupovaly dle § 33d odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi: „Pověřený obecní úřad zruší opatření obecné povahy, požádá-li o to obec, jež podala žádost na jeho vydání.”
- **krajské úřady**, které jsou dle § 67 odst. 1 písm. a) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů a dle ustanovení § 94 a § 98 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění

pozdějších předpisů, správními orgány určenými k přezkoumání opatření obecné povahy, aby tak učinily i bez podnětu, z moci úřední. Lze se domnívat, že řada vyhlášených opatření obecné povahy nesplňuje požadavky zákona o pomoci v hmotné nouzi, jen na tento nesoulad nikdo včas neupozornil. Úplný přehled účinných opatření obecné povahy o vyhlášení oblastí se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů mají krajské pobočky Úřadu práce ČR.

- **Ministerstvo vnitra**, jakožto ústřední orgán státní správy, který dle kompetenčního zákona plní koordinační úlohu v oblasti výkonu veřejné správy, aby vydalo metodické stanovisko pro obce jako samosprávy, pověřené obecní úřady a krajské úřady ve smyslu výše požadovaných kroků.

Dále žádáme:

- **Úřad práce ČR**, aby své krajské pobočky instruoval, aby za účelem přezkumu opatření obecné povahy o vyhlášení oblastí se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů poskytly informace krajským úřadům o aktuálně účinných „bezdotkatkových zónách“ v obcích na území příslušných krajů.
- **Svaz měst a obcí ČR, Sdružení místních samospráv ČR a Asociaci krajů ČR**, aby doporučily svým členům výše uvedený postup, který je v souladu s platnými právními předpisy a v zájmu ochrany obyvatel v době krizové situace.

Zároveň zdůrazňujeme, že toto by mělo být provázáno přijetím několika dalších nelegislativních opatření v oblasti dávkových systémů s cílem ochrany skupin obyvatel, které jsou v současné době nejvíce ohroženy výpadkem příjmu – jak jsme [poukazovali ve výzvě minulý týden](#).

Věříme, že naši výzvu přijmete s porozuměním.

S pozdravem

Alena Zieglerová, Martin Šimáček, Institut pro sociální inkluzi

Karel A. Novák, Lucie Trlifajová, Centrum pro společenské otázky – SPOT

Vít Lesák, Platforma pro sociální bydlení

Jan Černý, Člověk v tísni

Adam Fialík, IQ Roma servis